

УДК 539.3:534.1:629.7

ЧИСЛОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МОДУЛЯ ЮНГА ТА МОДУЛЯ ЗСУВУ НА КРИТИЧНЕ ЧИСЛО МАХА ФЛАТЕРА КОМПОЗИТНОЇ ПЛАСТИНИ-СМУГИ

Володимир Боднар

Інститут прикладних проблем механіки і математики ім.
Я. С. Підстригача НАН України, Львів, volodymyrbodnar.97@gmail.com

Флатер тонкостінних елементів авіакосмічних конструкцій є одним із характерних механізмів втрати аеропружної стійкості в надзвуковому потоці. Для композитних пластин-смуг ця задача ускладнюється тим, що зміна схеми армування впливає одночасно на згинальну жорсткість, пов'язану з модулем Юнга E , і на трансверсальну зсувну жорсткість, пов'язану з модулем зсуву G . Тому незалежна зміна одного з цих параметрів за фіксованого іншого не завжди коректно описує поведінку реального композиту.

Метою роботи є числове дослідження впливу узгодженої зміни модулів E та G на критичне число Маха M_{cr} флатера шарнірно закріпленої вздовж видовжених ребер композитної пластини-смуги. Розглянуто уточнену детерміновану модель флатера, яка враховує податливість пластини до трансверсального зсуву. Власні форми подано у вигляді

$$w(x, t) = W(x)e^{\Omega t}, \quad \Omega = \delta + i\omega, \quad (1)$$

де δ є швидкістю наростання або зникання амплітуди коливань, а ω — коловою частотою. Критичне число Маха визначали за переходом системи через межу стійкості, тобто за зміною знака параметра δ .

Після підстановки власного подання задача зводиться до характеристичного рівняння для просторових власних значень та системи лінійних алгебраїчних рівнянь для сталих інтегрування. Умова існування нетривіального розв'язку має вигляд

$$\Delta(M, \omega; E, G) = \det A(M, \omega; E, G) = 0, \quad (2)$$

де матриця A визначається граничними умовами шарнірного закріплення. Для кожного значення числа Маха мінімізували $|\Delta|$, а знайдену частоту ω використовували як початкове наближення на наступному кроці за M . Критичне значення M_{cr} уточнювали методом бісекції.

Як матеріал вибрано склопластик GFRP. Для врахування реальної зміни фізико-механічних характеристик під час переходу від зсувного укладання $\pm 45^\circ$ до повздовжнього укладання 0° використано лінійну апроксимацію

$$E(\eta) = 12 + 23\eta \text{ ГПа}, \quad G(\eta) = 4.6 - 1.1\eta \text{ ГПа}, \quad 0 \leq \eta \leq 1. \quad (3)$$

Тут $\eta = 0$ відповідає зсувному укладанню, а $\eta = 1$ — укладанню, домінованому повздовжніми волокнами.

Схема укладання	E , ГПа	G , ГПа ^c	E/G
Зсувне, $\pm 45^\circ$	12	4.6	2.6
Квазіізотропне	21	4.2	5.0
Доміноване, 0°	35	3.5	10.0

Числові результати показують, що зі зростанням E/G критичне число Маха M_{cr} зростає монотонно. Збільшення модуля Юнга приводить до суттєвого зростання згинальної жорсткості пластини-смуги, тому для виникнення флатера потрібний більший аеродинамічний тиск. Водночас зменшення модуля зсуву G знижує трансверсальну зсувну жорсткість і діє в протилежному напрямі, сприяючи ранішій втраті стійкості. Для розглянутого GFRP домінантним виявляється вплив згинальної жорсткості, тому загальна тенденція полягає у зростанні M_{cr} .

Отримана залежність має нелінійний характер із поступовим насиченням: за малих значень E/G критичне число Маха змінюється швидше, а за великих значень E/G приріст M_{cr} сповільнюється. Отже, під час аналізу флатера армованої композитної пластини-смуги модулі E та G доцільно розглядати як узгоджені параметри, що змінюються разом зі схемою укладання. У дослідженому діапазоні визначальним є зростання згинальної жорсткості, яке підвищує критичне число Маха і розширює діапазон аеропружної стійкості пластини-смуги.

1. Ashley H., Zartarian G. Piston theory – a new aerodynamic tool for the aeroelastician // Journal of the Aeronautical Sciences. – 1956. – Vol. 23, No. 12. – P. 1109–1118.
2. Bodnar V. O., Marchuk M. V., Pakosh V. S. Characteristic equation of the mathematical model of the flutter a plate-strip pliable to transversal shear and its solution algorithm // Applied Problems of Mechanics and Mathematics. – 2024. – Iss. 22. – P. 69–74.
3. Sun Qiaozhen, Xing Yufeng, Liu Bo, Zhang Bocheng, Wang Zekun. Accurate closed-form eigensolutions of three-dimensional panel flutter with arbitrary homogeneous boundary conditions // Chinese Journal of Aeronautics. – 2023. – Vol. 36, No. 1. – P. 266–289.

**NUMERICAL STUDY OF THE INFLUENCE OF YOUNG'S
MODULUS AND SHEAR MODULUS ON THE CRITICAL
FLUTTER MACH NUMBER OF A COMPOSITE
PLATE-STRIP**

The paper investigates the coupled effect of Young's modulus and shear modulus on the critical flutter Mach number (M_{cr}) of a composite plate-strip with hinged edges. A refined deterministic model is used to account for the material's sensitivity to transverse shear. Numerical analysis for a GFRP material shows that M_{cr} increases monotonically with the growth of the E/G ratio. Although a decrease in the shear modulus acts to reduce stability, the simultaneous increase in Young's modulus plays a dominant role, leading to an overall expansion of the aeroelastic stability domain